

**Direction des Jurys
de l'enseignement secondaire**
Rue Adolphe Lavallée, 1
1080 Bruxelles

enseignement.be/jurys

jurys@cfwb.be

Jurys de la Communauté Française de l'enseignement secondaire ordinaire

Consignes d'examens

Cycle	2019-2020/1
Titre	CESS G et TTR
Matière	Langues Modernes I et II Néerlandais

Informations générales

●●● Identification de la matière

Nom de la matière dans le décret :

- CESS G : Langue moderne I et II Néerlandais
- CESS TTR : Langue moderne I Néerlandais

Équivalent horaire : 4h

●●● Programme

Le numéro du programme : **42/2000/240**

Rappel : ces consignes ne se substitue pas au programme de la fédération Wallonie Bruxelles. Ce document complète le programme et précise notamment les modalités d'évaluation.

●●● Titre visé, type d'enseignement et l'option

Titre : le Certificat d'enseignement secondaire supérieur pour l'enseignement secondaire général, technique de transition et artistique de transition (CESS).

Organisation de(s) l'examen(s)

••• Modalité d'évaluation d'examen(s)

Examen oral et écrit :

Pour chaque langue moderne, il y a une partie écrite et une partie orale

Nombre d'heure(s) :

- Écrit : 3h
- Oral : Max 1h par candidat

••• Condition pour présenter l'examen oral

Seuls les candidats présents à l'examen écrit seront convoqués pour l'examen oral.

••• Matériel

Matériel requis :

Matériel autorisé : **utilisation d'un dictionnaire traductif papier.**

Matériel refusé :

Évaluation et sanction des études

●●● Pondération entre l'examen écrit et oral

Les quatre compétences seront évaluées et compteront chacune pour 25 % des points :

- Écrit :
 - Compréhension à l'audition 25 %
 - Compréhension à la lecture 25 %
 - Expression écrite 25 %
- Oral :
 - Expression orale 25 %

Il n'y a pas de pondération entre chaque matière.

●●● Dispense

Il n'y a pas de dispense partielle. Pour obtenir une dispense en langue moderne, le candidat doit avoir minimum 50% pour la note globale.

Complément

I. Évaluation des compétences

Les quatre compétences seront évaluées et compteront chacune sur un total de 80 points.

II. But de communication, interlocuteurs et canaux de communication et contenu

Remarques :

1. *Dans le tableau ci-après, la réalisation des "fonctions" ou "actions" implique, pour chacune, qu'on doive pouvoir*
 - *comprendre le message*
 - *l'exprimer*
 - *y réagir.*
2. *Les autres listes (interlocuteurs, situations et canaux de communication, notions) représentent un choix indicatif.*

Actions (fonctions)	Interlocuteurs	Contenus	
		Champs Thématiques	Exemples de notions
aborder, prendre contact accepter s'assurer de la compréhension blâmer caractériser confirmer demander confirmation commander conseiller décrire demander épeler (s')excuser expliquer féliciter (s')informer inviter justifier offrir prendre congé (se) présenter promettre proposer raconter réclamer refuser remercier remplir compléter rendre compte (se) renseigner répondre résumer saluer ...	- à de avec pour ami client(e) correspondant(e) collègue fonctionnaire médecin préposé(e) serveur(se) vendeur(se) ...	- sur à propos de <i>Achats</i> * <i>Ecole</i> <i>Education</i> <i>Formation</i> * <i>Habitat, Foyer</i> <i>Environnement</i> * <i>Identification,</i> <i>Personnalité,</i> <i>Famille</i> * <i>Lieux et Directions</i> * <i>Langues Etrangères</i> * <i>Nourriture</i> <i>Boissons</i> * <i>Relations avec les autres</i> * <i>Perception et Activité</i> <i>physique</i> * <i>Santé, Hygiène</i> <i>Bien-être</i> * <i>Services</i> * <i>Temps-Saisons</i> * <i>Temps libre, Loisirs</i> * <i>Transports, Voyages</i> <i>Déplacements</i> * <i>Vie culturelle</i> <i>(chansons, cinéma, arts),</i> <i>Civilisation</i> * <i>Vie Quotidienne</i>	achat(s) accident/perte/vol activités culturelles activités et horaire journalier actualité/société/politique... aide confort/commodité direction/itinéraire divertissements/loisirs/ vacances... école/études envoi (courrier, colis, télégramme,...) excuses famille/parenté/milieu formules de lettre formules de politesse formules sociales (vis-à- vis/téléphone) habitation/ameublement... habillement histoire/anecdote/événement horaire identité inscription, affiliation intérêts et goûts invitation langue (capacité, choix, difficulté, traduction, aide...) lieux/ localisation/ adresse lieux publics logement milieu nature/géographie/pays... opinion/avis/certitude/doute.. prix/tarif/addition/facture/ monnaie problèmes, difficultés profession/carrière programme(s) (TV, cinéma,...) projets qualités/défauts réclamation rencontre/rendez-vous
	Situations et canaux de communication		
	dans par sur en affiche brochure candidature carte postale dictionnaire e-mail face à face fax fiction formulaire haut-parleur journal lettre magazine mode d'emploi multimédia note, mémo programme radio télégramme téléphone télétexte TV visioconférence ...		

III. Objectifs et consignes pour les compréhensions

A. Objectifs et types de documents

1) Compréhension à l'audition

À l'issue du cours de LM1 ou LM2, l'élève sera capable de comprendre à l'audition ...

Quels messages ?	Dans quelles conditions ?	Avec quelles exigences ?
– authentique – dans une langue standard – avec d'éventuelles colorations régionales ou sociales peu marquées – énoncés à un rythme moyen – de contenus variés (<i>p.ex. informatif, narratif, argumentatif, émotionnel, ...</i>) – dont le contenu s'inscrit dans les champs thématiques listés au point II – des types ci-dessous : interactif : - face à face, - téléphone - ... non interactif : messages divers (<i>p.ex. : messages enregistrés, extraits d'émissions TV, de films, ...</i>)	Après remise d'une tâche parmi celles citées au point B et selon les conditions énoncées au point C, dont entre autres : ... la possibilité d'interrompre l'interlocuteur (<i>pour lui demander de clarifier le vocabulaire, d'expliquer, de répéter, ...</i>) ... deux ou trois écoutes du locuteur ou de l'enregistrement, en fonction du message (longueur, difficulté) et de la tâche (ampleur, complexité)	– l'élève trouve les informations qui lui permettent d'effectuer la tâche demandée sans avoir abusé de la patience de l'interlocuteur ... après le nombre fixé d'écoutes

Type de documents (voir tableau ci-dessus)

2) Compréhension à la lecture

Objectifs pour les cours de LM1 et LM2

À l'issue du cours de LM1 ou LM2, l'élève sera capable de comprendre à la lecture ...

Quels messages ?	Dans quelles conditions ?	Avec quelles exigences ?
authentiques dans une langue standard de contenus variés (<i>p.ex. utilitaire, informatif, narratif, argumentatif, émotionnel, ..</i>) de types variés (<i>p.ex. publicité, lettre, courrier électronique, article de presse, texte littéraire, ...</i>) dont le contenu s'inscrit dans les champs thématiques listés au point II	après la remise d'une tâche parmi celles citées au point B et selon les conditions énoncées au point C, dont entre autres : disposer du texte et de la tâche pendant et après la lecture avec dictionnaire traductif papier disposer d'un temps de lecture adapté au texte (longueur, difficulté) et à la tâche (ampleur, complexité)	- l'élève trouve les informations qui lui permettent d'effectuer la tâche demandée - dans le temps imparti

Type des documents utilisés (voir tableau ci-dessus)

B. Tâches pour l'évaluation

La tâche demandée lors des examens de CA et CL pourra être :

- rédiger un compte-rendu en français
- compléter un tableau, un schéma
- appairer (des éléments de phrases, des images et des commentaires, des titres et des petits textes, ...)
- compléter des phrases lacunaires
- compléter une synthèse lacunaire du texte
- faire découper en paragraphes
- mettre la ponctuation dans un texte proposé "en vrac"
- repérer et souligner les mots-clés
- remettre les éléments dans le bon ordre
- répondre en français à des questions en français
- ...

C. Conditions d'évaluation

CA (non interactive)

- Un document audio.
- Deux, au maximum trois écoutes (une écoute sans interruption, une deuxième avec interruptions occasionnelles si nécessaire pour la prise de notes, une troisième écoute éventuelle pour vérifier les réponses).
- Utilisation d'un dictionnaire traductif papier.

CL

- Un document à disposition pendant la durée de l'épreuve.
- Avec dictionnaire traductif papier.

IV. Objectifs et consignes pour les expressions

A. Objectifs, types de productions attendues et critères d'évaluation

1) Expression orale

Objectifs pour les cours de LM1 et LM2

À l'issue du cours de LM1 ou LM2, l'élève sera capable d'exprimer oralement ...

Quels messages ?	Dans quelles conditions ?	Avec quelles exigences ?
dont le contenu s'inscrit dans les champs thématiques listés au point II en interaction - face à face - au téléphone - dans un mode transactionnel (<i>échanges factuels et largement prévisibles, p.ex. au restaurant, à l'office du tourisme</i>) - dans un mode interpersonnel (<i>émotions, avis, projets, ...</i>)	un échange verbal - qui comporte une part d'imprévu auquel le candidat doit pouvoir réagir pour faire ainsi la preuve de sa capacité - à se faire comprendre de son interlocuteur et - à le comprendre. MAIS qui ne se présente pas sous la forme de mise en situation avec fiche de rôle, ... en utilisant les stratégies de communication (signaler qu'il n'a pas compris, demander de répéter, simplifier la syntaxe de la phrase,...)	LM1, LM2 Critères toujours d'application : - le message est compréhensible - le contenu du message est adéquat Critères variables <i>parce que liés au type de tâche et de situation (qui s'adresse à qui, dans quelles circonstances et pourquoi ?) :</i> - correction et richesse de la langue - prononciation et intonation - débit, rythme et aisance

sans interaction / dans un mode expositif	avec un temps de préparation - une tâche qui ne permet pas la restitution d'un contenu appris : Le professeur peut intervenir pour - réorienter la contribution de l'élève, - la faire nuancer, - demander une appréciation personnelle, - établir des liens avec d'autres aspects du même thème,	
--	---	--

Production demandée à l'examen :

Les évaluations orales en LM1 et LM2 ne consistent PAS en un dialogue improvisé par paire sur base de fiches de rôle.

Pour la **LM1**, l'examen consistera en une discussion (= expression en interaction).

- Il faut lire et préparer les cinq articles, publiés sur le site +/- 2 mois avant le début des examens oraux.
- Deux de ceux-ci seront tirés au sort au début de l'examen oral.
- Ces articles traitent de sujets divers et d'intérêt général (cf. Champs Thématiques listés au point II)
- L'examen portera sur le contenu des articles comme BASE d'une expression orale en interaction, mais aussi sur les thèmes qu'ils abordent (expression d'opinions, sentiments; réactions spontanées...)
- Les candidats peuvent disposer d'un schéma non-détaillé des articles, mais pas de ces derniers.
- De façon à mettre les candidats à l'aise, il n'est pas inhabituel que l'examen commence par une brève discussion sur leur situation scolaire, les raisons de leur présence au Jury, leurs projets ...

Pour la **LM2**, l'examen consistera en un mélange d'expression EN et SANS interaction, c.à.d. :

- 1) un exposé de 4 à 5 minutes sur un sujet au choix qui aura été préparé à la maison.
- 2) une petite discussion et/ou une série de questions/réponses portant sur le contenu de l'exposé et/ou le thème choisi.

Les candidats peuvent éventuellement disposer d'un plan de leur exposé avec quelques mots-clés, mais pas du texte entier de l'exposé.

Les candidats qui le désirent peuvent illustrer leur exposé par toutes sortes de supports.

EX. : photos, ordinateur portable, etc ...

Critères d'évaluation

a) en interaction

Message - La tâche est-elle réalisée ? - Les interventions répondent-elles à la logique du discours ? Dans le cas d'une simulation, sont-elles vraisemblables ?	Langue* - Richesse (structures grammaticales, vocabulaire) - Prononciation - Aisance - Correction
Qualité de l'interaction Prise d'initiative et réaction à l'imprévu o L'élève prend-il l'initiative, relance-t-il la conversation ? (+) o L'élève réagit-il de façon minimale ? (-) o L'élève sait-il réagir à l'imprévu ? (+) o A-t-il du mal à réagir à l'imprévu ? (-) Utilisation de stratégies pour s'exprimer et pour comprendre o L'élève utilise-t-il des stratégies qui lui permettent de maintenir le dialogue / de faire passer son message ? (+) o Sait-il demander l'aide de son interlocuteur, le cas échéant ? (+) o Se bloque-t-il quand il ne comprend pas ou doit-il faire répéter / demander de l'aide très régulièrement ? (-) o L'élève réduit-il son message de manière excessive ? Evite-t-il certains points ? Abandonne-t-il son idée ? (-)	

b) sans interaction

Message - La tâche est-elle réalisée ?	Langue - Richesse (structures grammaticales, vocabulaire) - Prononciation - Aisance - Correction
Qualité de l'interaction L'élève utilise-t-il des techniques pour rendre son message compréhensible et attrayant ?	

2) Expression écrite

Objectifs

À l'issue du cours de LM1 ou LM2, l'élève sera capable d'exprimer par écrit ...

Quels messages ?	Dans quelles conditions ?	Avec quelles exigences ?
- Compléter des formulaires courants		remplis complètement et sans ambiguïté
- Rédiger des écrits informels / à des familiers : - carte postale, lettre - e-mail - fax - ...	Avec l'aide d'un dictionnaire traductif papier	Critères toujours d'application : le message est compréhensible le contenu du message est adéquat Critères variables : <i>Parce que liés e.a. au type de tâche</i> : correction et richesse de la langue mise en forme et style
- Rédiger des écrits formels liés à la vie courante (<i>p.ex. demande à une administration, à une firme ou à un office de tourisme, ...</i>) - lettre - fax - ...	Avec l'aide de modèle(s) Avec l'aide d'un dictionnaire traductif papier	

Types de productions demandées aux examens écrits de LM1 et LM2

LM1	LM2
– Productions de type fonctionnel ou non-fonctionnel dont le contenu et la forme correspondent à ce qui se fait dans la vie réelle (cf. exemples ci-dessous + champs thématiques listes au point II). – Dans la langue étrangère choisie. – Avec l'aide d'un dictionnaire traductif papier.	
– Une production de 300 mots sur un des trois thèmes proposés OU deux productions de 180 mots chacune sur deux des trois thèmes proposés.	– Une production de 250 mots sur un des trois thèmes proposés OU deux productions de 150 mots chacune sur deux des trois thèmes proposés.

Exemples :

- bonjour de vacances
- remerciements après un séjour
- prendre un rendez-vous
- relation d'un incident
- décrire un itinéraire
- se présenter au futur partenaire d'échange
- présenter son école
- bref mémo sur ce qui s'est décidé en l'absence d'une personne
- invitation pour une représentation théâtrale, un montage poétique ou littéraire de la classe
- première lettre à un correspondant
- suite, début ou fin d'une histoire
- commentaire d'une photo vue dans un magazine
- horoscope
- version alternative d'une histoire (que se serait-il passé si ... ?)
- journal personnel
- instructions
- mode d'emploi du bonheur
- poème
- parodie
- petit écrit de fiction
- compléter un formulaire
- tract
- règlement de la classe
- expliquer pourquoi on voudrait faire un séjour
- remercier pour des renseignements fournis, pour un service rendu
- poser sa candidature
- lettre de lecteur pour un magazine
- écrit de protestation
- demande de brochures sur une ville touristique
- lettre à une personnalité
- mise en dialogue d'une scène clé, d'un extrait d'une nouvelle, d'un roman
- avis et réactions personnelles à une lecture (la fiche reste dans le livre ou dans la banque de textes)
- comment j'ai vécu le match contre les profs (affichage ou cahier des productions de la classe)
- discours (d'un ministre, d'un professeur, d'un élève)
- notice au dos d'un livre ...
- ...

Critères d'évaluation de l'expression écrite

1. L'écriture est-elle lisible (déchiffable) ?

- texte non lisible dans sa totalité => échec
- texte non lisible en partie => échec pour la partie non lisible
- texte lisible => on évalue

2. Le texte est-il compréhensible ?

- non compréhensible dans sa totalité => échec
- non compréhensible en partie => échec pour la partie non compréhensible
- compréhensible => on évalue

3. Le texte respecte-t-il les consignes ?

4. Le texte respecte-t-il les conventions du type d'écrit ?

5. Le texte est-il bien écrit ?

- correction linguistique
 - types d'erreurs
 - nombre/taux d'erreurs
- adéquation et richesse linguistique
- structuration et enchaînements

V. Langue

A. Objectifs (et contenu)

1) Lexique

Objectif

L'élève

- connaît et utilise un lexique suffisant pour exprimer avec aisance et clarté l'essentiel des fonctions et notions listées dans le tableau du point II. (But de communication, interlocuteurs et canaux de communication et contenu)
 - dans les interactions orales, en recourant aux stratégies de communication
 - dans les communications orales sans interaction, en disposant d'un temps de préparation
 - dans les communications écrites
- doit pouvoir identifier et comprendre un lexique qui dépasse ce qu'on exige de lui en production.

2) Grammaire

Objectifs

L'élève

- connaît et utilise une grammaire suffisante pour formuler avec aisance et clarté ses intentions de communication à l'oral comme à l'écrit,
- comprend la langue utilisée par l'interlocuteur (en ayant éventuellement recours aux stratégies de communication, etc.),
- doit pouvoir identifier et comprendre des formes et structures grammaticales qui dépassent ce qu'on exigera de lui en expression.

Contenu

cf. tableaux dans le programme (pages 23 à 40 du *Cahier 4 : La langue*)

3) Prononciation

Objectifs

La prononciation de l'élève doit lui permettre de formuler avec aisance et clarté ses intentions de communication et de se faire comprendre d'un interlocuteur bienveillant.

Annexes

●●● Exemple d'anciens examens

La direction de l'organisation des Jurys ne souhaite pas diffuser d'anciens examens. Ceci pour des raisons pédagogiques. La composition d'un examen est fonction en partie du comité d'examineurs qui le rédige. Un changement d'examineur peut donc entraîner un changement de forme. De plus, les questions ne portent que très rarement sur l'ensemble des UAA du programme.

**Jury de l'enseignement secondaire supérieur général,
technique et artistique de transition - CESS**

www.enseignement.be/jurys

1, rue Adolphe Lavallée
B-1080 MOLENBEEK-SAINT-JEAN

*Langue moderne 1 : néerlandais
Cycle 2019-2020/1*

Articles servant de base à l'évaluation de la compétence orale

NB : les cinq articles doivent être lus et préparés. Deux seront tirés au sort lors de l'examen oral.

- 1 - Zijn we niet allemaal een beetje paars?**
- 2 - Elk kind doen schitteren, dat willen wij toch allemaal?**
- 3 - Een lang stralend leven**
- 4 - Minder werken kan de planeet redden**
- 5 - 'Ik run een afgeleefd sardienenblik'**

JURY - Oral LM1 : néerlandais - CESS général, technique et artistique de transition -
Cycle 2019 - 2020/1

ZIJN WE NIET ALLEMAAL EEN BEETJE PAARS?

Genderklik.be

*In deze gastblog stelt freelance redacteur en digital creative **Elke Van Huffel** zich de vraag of we, in een wereld die ons zo graag wil onderverdelen in roze en blauw, niet allemaal een beetje paars zijn.*

Niet iedereen is even enthousiast over campagnes zoals deze. Geen idee waar de tegenstanders bang voor zijn: dat alle mannen verplicht op make-uples zullen moeten bij Kim Kardashian? Dat alle vrouwen plots enkel nog in vormeloze tuinbroeken gaan rondlopen en weigeren om dichterbij twee meter bij een fornuis te komen?

Alle gekheid op een stokje: dat is niet de bedoeling van de genderklik te maken. Wat dan wel? Dat we met zijn allen (man, vrouw, of hoe men zich ook identificeert) meer kansen krijgen en uit ons strak genderkeurslijf kunnen breken. Ik ben zelf nog niet in staat om een kamerplant in leven te houden, laat staan een recept van Jeroen Meus vlekkeloos te volgen. Toch moet ik, als ik de genderstereotypen moet geloven, een voorkeur voor zorgende rollen hebben.

Meisjes krijgen al op vroege leeftijd te horen dat ze lief moeten zijn, dat ze er mooi uitzien in hun roze jurkje, en ze worden met Sinterklaas op een pop getrakteerd. Door onze meisjes al van jongs af aan te willen overbeschermen en in een traditioneel vrouwelijk keurslijf te wurmen, onzeggen we hen veel kansen. Zo blijven ze ondervertegenwoordigd in leidinggevende functies en ander traditioneel 'mannelijke' sectoren. Niet omdat ze het niet kunnen, maar omdat ze van kleins af worden geïndoctrineerd om vooral niet te veel ruimte te willen opeisen. Wees rustig. En lief. En mooi. Hier, een Barbie die lijkt uitgekotst door een roze walvis. Flink zijn!

Niet alleen meisjes zijn het slachtoffer van genderstereotypen. Ook voor onze zoontjes is het beter dat we de genderklik maken. Je zal maar een creatief, rustig jongetje zijn dat zich plots moet voordoen als zijnde gek op voetbal, stoere buitenspelletjes en autootjes. Van kleins af aan krijgen jongens te horen dat ze zich moeten 'vermannen' en dat huilen voor meisjes is.

Laten we eindelijk eens het misverstand uit de wereld halen dat praten over emoties niet cool is. En neem het van me aan: niets bevrijdender dan een stevig potje huilen op de vloer, met de tonen van Celine Dion op de achtergrond.

Door deze hardnekkige genderstereotypen zijn mannen dan weer zwaar ondervertegenwoordigd in de zorgsector. Alsof een man niet voor een andere kan zorgen? Ons leerkrachtenkorps is in sneltempo aan het vervrouwelijken - de job van leerkracht wordt niet meer als 'mannelijk' gezien. Vreemd, want in de jaren '60 was de 'meester' nog een notabele in het dorp.

Soms wordt de problematiek van genderstereotypering ook te eenzijdig benaderd. De ultieme droom is niet dat meisjes geen roze meer mogen dragen en poppen aan de kant schuiven. Er is helemaal niks mis met Barbies, pony's of kokkerellen. Ook jongens moeten het voetbal niet afzweren en vanaf nu enkel nog spelen met roze handpoppetjes en glittermacramé.

Het gaat wel mis als je kinderen maar één kant van het spectrum opdringt. Wie weet heb je thuis een ukkepuk rondlopen die de beste balletdanser ter wereld kan worden, maar zijn dansdroom niet durft najagen uit schrik om gepest te worden. En dus gaat ie elke woensdagnamiddag tegen wil en dank naar de basket. Of zou je pientere tienjarige dochter wel eens de nieuwe Einstein kunnen zijn, maar ben jij te druk bezig met haar een taalrichting (traditioneel een vrouwelijke richting) in te pushen.

Laten we onze kinderen alle kansen geven en hen met open vizier blootstellen aan verschillende keuzes. Laten we stoppen met onze meisjes stil te willen houden, laten we onze jongens aanmoedigen wanneer ze willen huilen en de nood voelen om hun emoties even ongegeneerd de vrije loop te laten.

Want in een wereld die ons zo graag wil onderverdelen in roze en blauw, zijn we niet allemaal een beetje paars?

*Scenarist, redacteur bij Charlie Magazine en vader van drie **TomVermeyen** schreef ook:*

Ik wil niet dat mijn drie jongens opgroeien met de beperkte eenzijdigheid van hokjes. Ik neem er geen genoegen mee en zij moeten dat ook niet.

Mogen ze stoer zijn en in bomen klimmen? Ja, natuurlijk. Maar ze mogen ook huilen en dansen van vreugde. Ze mogen voetballen maar hebben misschien evenveel plezier in yoga. Ze mogen later racepiloot worden maar ik zal hen ook toejuichen als ze zich inschrijven voor de modeacademie. En zitten ze met een gebroken hart, dan maakt het mij niet uit dat het komt door een Celia of een Wim. Ik zal het wel lijmen.

Mijn jongens mogen jongens zijn en hopelijk groeien ze uit tot goede mannen. Maar liever nog groeien ze uit tot goede mensen. Hoe ze dat verder definiëren, dat laat ik aan hen over.

ELK KIND DOEN SCHITTEREN, DAT WILLEN WIJ TOCH ALLEMAAL?

(uittreksels)

Prof. DR. Dirk JACOBS
gewoon hoogleraar sociologie
aan de ULB

Sinds enkele jaren blijkt uit de PISA-onderzoeken dat België behoort tot de landen waar sociale achtergrond nog te sterk studiekeuze en studieresultaten bepaalt. ... In plaats van als een 'sociale lift' te functioneren, blijkt de school voor vele leerlingen ongelijkheid voort te brengen en te bestendigen. Daardoor wordt op grote schaal talent verspild. ... Zowel het Vlaamse als het Franstalige onderwijssysteem kennen bovendien een hoge mate van sociale en etnische segregatie, met alle nadelige gevolgen van dien.

Andere schoolsystemen, zoals bijvoorbeeld het Finse, bewijzen dat het stukken beter kan. Het is perfect mogelijk om een hoog gemiddeld prestatieniveau te bereiken, gelijke kansen te bieden en zo veel mogelijk leerlingen boven het minimale vereiste niveau te tillen. Erg lang werd beweerd dat een keuze gemaakt moest worden tussen het nastreven van excellentie aan de ene kant en het verzekeren van gelijke onderwijskansen aan de andere kant. Dankzij internationale onderzoeken weten we dat dit een fabeltje is. Sommige landen slagen er immers perfect in zowel uitmuntende resultaten neer te zetten als gelijke kansen te verzekeren. Finland is op dit vlak al ruim een decennium het land dat de meest interessante resultaten weet neer te zetten. ... Dit gebeurt onder andere door zoveel mogelijk voor sociale mix in de scholen te zorgen, een brede gemeenschappelijke vorming aan het begin van het secundair onderwijs aan te bieden en leerkrachten een stevige basisvorming te geven. Ook in andere landen werden door structurele ingrepen opmerkelijke resultaten geboekt. Zo leidde in Polen een hervorming van het secundair onderwijs waarbij pas op een later moment tussen algemeen vormend, technisch of beroepsonderwijs gekozen wordt, tot opmerkelijke resultaten.

Ook al zijn de uitdagingen in België vandaag enorm, er is dus geen reden om de moed op te geven. ... De ervaringen van Polen en Finland bewijzen dat overheidsingrepen werkzaam kunnen zijn. ... We moeten beseffen dat een verspilling van talent de sociale en economische weerbaarheid van onze samenleving verzwakt en risico's op het vlak van sociale cohesie met zich meebrengt. Soms wordt op dit punt nog te vaak aan struisvogelpolitiek gedaan.

Dat de democratisering van het onderwijs nog heel veel inspanning in de Vlaamse en de Franse Gemeenschap vereist, staat buiten kijf. Niemand zal beweren dat succesvolle hervormingen gemakkelijk zijn. ... Om echte vooruitgang te boeken, vergt het misschien vooral een reflex van solidariteit vanwege de meest bevoorrechte groepen in onze samenleving.

In bepaalde dossiers zijn het de meer mondige burgers die hervormingen in de weg staan, precies omdat ze bevreesd zijn dat privileges voor hun eigen kinderen verloren zullen gaan. Dat is deels begrijpelijk - iedereen wil het beste voor zijn of haar eigen kind - maar kwaliteitsvol onderwijs is een gemeenschappelijk goed dat vanzelfsprekend ook burgerzin en collectief handelen vereist. ... Het is in het belang van iedereen dat alle scholen kwalitatief hoogstaand zijn. Het verhogen van het onderwijsniveau van alle kinderen is logischerwijze een gemeenschappelijk goed omdat het uiteindelijk voor een meerwaarde zorgt waar de hele natie en het hele economische systeem mee van zal kunnen genieten. ...

Een van de pijnpunten in ons onderwijssysteem is de hoge mate van segregatie. Die is in België uitzonderlijk hoog, zowel aan Franstalige als aan Nederlandstalige kant. Die segregatie in het onderwijs is een belangrijke factor in de reproductie van sociale ongelijkheid. De sociaaleconomische segregatie oefent een grote negatieve impact uit op de schoolprestaties van de leerlingen. Daarbij komt dan nog eens het negatieve effect van de etnische segregatie. Een grotere sociale mix in onze scholen is op zich al een goede zaak om redenen van burgerschap (opbouw van nieuwe sociale netwerken, leren samenleven, enz.) maar is ook van essentieel belang om te komen tot een grotere gelijkheid van kansen voor kinderen uit alle sociale klassen, zonder dat dit nadeel oplevert voor de leerlingen uit de meest bevoordeelde klassen. ...

De afwezigheid van een sociale mix is slechts één factor - zij het een cruciale - tussen allerlei andere fenomenen die aan de oorsprong liggen van de verschillende mechanismen die verhinderen dat de school haar rol van sociale lift naar behoren kan vervullen. ... Allerlei inspanningen (op het niveau van de pedagogische methodes, de mentaliteit van de actoren op het terrein, van de financiële en menselijke investeringen) zijn noodzakelijk om de kwaliteit van ons onderwijssysteem te verbeteren. De eerste noodzakelijke stap is evenwel een mentaliteitswijziging waarbij we de "sense of urgency" delen dat de kwaliteit van onderwijs in al onze scholen en voor al onze leerlingen opgekrikt moet worden. ...

Elk kind doen schitteren door voor elk kind een goede school te garanderen. Kunnen we hier opnieuw ons streefdoel van maken?

EEN LANG STRALEND LEVEN

Uit hoofdstuk 1 ("A Long Bright Future")

Laura CARSTENSEN

"Het feit dat er steeds meer mensen zijn die heel oud worden, zal de samenleving radicaal veranderen en een ongekende kans bieden om onze benadering aan te passen, niet alleen voor ouderen maar voor alle levensfasen. We beginnen ons nog maar pas bewust te worden van de gevolgen ... maar in de tussentijd blijven we wel nadenken over het leven en plannen maken zoals vroeger"

Voordat we kunnen nadenken over hoe ouderdom er in de 21ste eeuw uit zal zien, moeten we eerst een aantal mythen omtrent een langer leven doorbreken. Ten minste 5 mythes kunnen een belemmering vormen voor de verandering die we nodig hebben:

1 - "Oudere mensen zijn verdrietig en eenzaam"

Voor hoogleraar Laura Carstensen, die de psychologie van het ouder worden al 30 jaar onderzoekt, is het duidelijk dat op het gebied van emotionele stabiliteit de beste jaren later in ons leven komen.

Met uitzondering van aan dementie gerelateerde ziektes, lijden ouderen doorgaans minder aan depressies en angsten. Hieruit concludeert ze dat de geestelijke gezondheid over het algemeen verbetert.

Dit is nogal verbazend omdat we geluk meestal associëren met gezondheid, schoonheid en macht. Hoe kunnen ouderen dan toch gelukkig zijn? Het draait allemaal om "sociaal-emotionele selectiviteit". Ouderen kunnen zich beter concentreren op wat positief is en maken zich minder zorgen over wat anderen van hen vinden.

2 - "Ons lot is voorspeld in onze genen"

Onze familiale gezondheidsgeschiedenis kan wijzen op een risico voor bepaalde ernstige ziektes, zoals kanker, hart- en vaatziekten en diabetes. Dit soort ziektes kunnen uiteraard onze levensduur verkorten. Maar predispositie is niet hetzelfde als een voorspelling. Er is namelijk nog een andere factor in het spel: onze fysieke en sociale omgeving.

In deze context betekent "omgeving" niet alleen onze fysieke omgeving, maar ook onze voeding, stress, chemische blootstelling en ons gedrag. Onze activiteiten en sociale omgeving hebben veel invloed op ons. Het is daarom beter om te geloven dat we ons leven zelf in handen kunnen nemen. Dit betekent dat "genetica je bepaalde kaarten kan geven, maar je zelf kiest hoe je deze speelt".

3 - "Werknemers moeten met spoed uittreden"

Op dit moment hebben de toegevoegde levensjaren zich direct vertaald in meer vrijetijdsbesteding. Mensen gaan tegenwoordig eerder op pensioen dan in de jaren '60 en '70. Dit is een zeer controversiële kwestie. Aan de ene kant zijn er degenen die beweren dat ze na tientallen jaren werken genoeg aan de sociale zekerheid hebben bijgedragen. Anderen zullen tegenwerpen dat als miljoenen mensen dit doen, het socialezekerheidsstelsel zeker failliet zal gaan.

Het huidige model is gebouwd voor een kortere levensduur. Sommigen stellen voor dat als we ons beroepsleven bevredigender zouden kunnen maken, we de pensioengerechtigde leeftijd zouden kunnen verhogen. Hoewel dit niet helemaal eerlijk zou zijn voor mensen die slopend werk verrichten. Een model dat wel zou kunnen werken is de mensen de keuze geven: bv. deeltijdswork, vrijwilligerswork of een volledig nieuwe tweede carrière aannemen.

4 - "Oudere mensen zijn een last voor de duurzaamheid van onze wereld"

Mythen over schaarheid en wereldwijde overbevolking zijn de gevaarlijkste, omdat ze de weg vrijmaken voor intergenerationele concurrentie. In feite zijn onderwijs, inkomen, goede gezondheidszorg, sanitaire voorzieningen en voeding allemaal factoren die leiden tot een hogere levensverwachting, maar ze zijn ook de oorzaak van een afnemend geboortecijfer.

Al met al, krijgen we geen grotere bevolking maar wel een grijzere. Dit geldt echter alleen voor geïndustrialiseerde en ontwikkelde landen. In Afrika, sommige delen van Azië en het Midden-Oosten zien we juist het tegenovergestelde. Daar is de levensverwachting korter en het geboortecijfer hoger.

5 - "We verouderen in ons eentje"

Iedereen om ons heen veroudert. Niets kan het verouderingsproces tegenhouden. We staan hier dus niet alleen in! "Oud worden is onvermijdelijk. Hoe je veroudert echter niet. We zullen waarschijnlijk zo'n drie decennia van ons leven als bejaarde doorbrengen."

De uitdaging voor iedereen zal zijn *wat* we als ouderen willen zijn.

Gaat u jonge mensen met hun carrière helpen door ze uw goede voorbeeld te geven? Zult u de beste opa of oma zijn die een kleinkind zich maar kan wensen? Of gaat u een modieuze kledinglijn ontwikkelen voor mensen over de 70?

Hoe zal de ouderdom er in de 21ste eeuw eruit komen te zien?

Door enkele mythen en misverstanden over ouder worden te ontkrachten, toont Laura Carstensen ons nieuwe mogelijkheden die ons een langer leven bieden. Zonder de angst om oud te worden. Ze geeft ons advies over hoe we ons goed kunnen voorbereiden op een langere, mooie toekomst, als individu en als maatschappij. Het is zeker dat haar visie voor de 21ste eeuw er eentje is waarin babyboomers en de komende generaties in een wereld kunnen leven waarin we een lang, productief en gelukkig leven kunnen leiden.

MINDER WERKEN KAN DE PLANEET REDDEN

Asceline Groot

17-06-2019

*Stel je voor: je gaat structureel minder werken en minder spullen kopen. Wat gebeurt er dan? Het geld dat je bespaart door minder te kopen, staat dat in verhouding met je lagere inkomen?
Volgens de 'degrowth' beweging is het antwoord op die vraag 'ja'. Voorwaarde is dat we stoppen om in groei te denken, maar kiezen voor welzijn en een simpel leven. Mooie bijkomstigheid is dat het ook een positieve invloed heeft op ons klimaat. Klinkt goed, maar is het haalbaar?*

In 1972 publiceerden de Club van Rome en de Amerikaanse Universiteit MIT een rapport *The Limits to Growth*. Dit rapport voorspelde wat er zou gebeuren als het aantal mensen én de economie zouden blijven groeien. De conclusie? Eeuwige groei was niet mogelijk, want grondstoffen zouden opraken.

Inmiddels zijn we al bijna 50 jaar verder en niemand zal ontkennen dat de grenzen aan de groei in zicht komen. De wereldbevolking is exponentieel gegroeid en we consumeren ons helemaal suf. Bij voorkeur kopen we goedkope en vaak vervuilende spullen. Door de productie van al die spullen, gebruiken we te veel grondstoffen, verandert het klimaat, is de lucht vervuild, staat ons ecosysteem op instorten en is het een uitdaging om iedereen ter wereld te voeden.

Ondertussen zitten we niet stil. In rap tempo ontwikkelen we duurzame alternatieven, zoals betaalbare zonnepanelen, eerlijke mode, vleesvervangers, elektrische auto's, maar ook daar hebben we grondstoffen voor nodig. Het zijn goede alternatieven, maar ook de productie daarvan vervuilt.

De mensen (o.a. wetenschappers en activisten) achter de 'degrowth' beweging zien als oplossing, dat we massaal minder moeten gaan werken, minder spullen moeten kopen en een simpeler leven moeten leiden. Het doel is welzijn en krimp, in plaats van welvaart en groei. Groei en vervuiling zijn namelijk onlosmakelijk met elkaar verbonden. Als we minder gaan maken, kopen en gebruiken, hoeven we ook minder te werken. Hierdoor hebben we minder stress en betere relaties met de mensen om ons heen.

Deze filosofie is niet van de ene op de andere dag in te voeren. Onze hele economie is ingesteld op groei en consumptie. Het is iets dat we 'normaal' vinden. We werken, daarmee verdienen we geld en van dat geld betalen we ons huis, kopen we eten, spullen, zorgen we voor onze familie en gaan we - als het genoeg is - met vakantie. Moet je dat dan ineens opgeven, een stap terugdoen? En wie betaalt dan je zorgkosten? Of later de studie van je kinderen? En kun je überhaupt wel rondkomen als je minder werkt? Allemaal legitieme vragen waar je niet heel gemakkelijk een antwoord op krijgt, want het hangt af van allerlei factoren.

Ook al is er geen routeplan om dit wereldwijd in te voeren, we zien wel dat het idee nu al vorm krijgt in Nieuw Zeeland.

Nieuw Zeeland gaat het succes van het land meten op basis van welzijnscijfers en niet op basis van welvaart, of Bruto Binnenlands Product. Geld krijgt een andere rol. Sociale voorzieningen worden beschikbaar voor iedereen. Net als goed georganiseerde openbare ruimten.

Als een samenleving zich richt op welzijn in plaats van welvaart, krijgt ook vrijwilligerswerk een andere betekenis. Het heeft meer waarde, omdat het juist gaat om de zorg voor anderen en niet voor de financiële vergoeding die je krijgt. Datzelfde geldt voor het opvoeden van je eigen kinderen. En het gevoel van stress? Ook dat wordt een stuk minder. Niet constant moeten presteren op je werk, maar een goede balans en een relaxer leven.

Deze beweging van 'degrowth' zal de komende decennia alleen maar blijven groeien. Dat zie je door een groeiend aantal minimalisten, mensen met een zero-waste lifestyle, mensen die vrijheid boven financiële zekerheid kiezen, mensen die willen wonen in mobiel huis of Tiny House, of mensen die uit het 'systeem' stappen. Om zo'n stap te zetten, moet je dapper genoeg zijn om je los te maken van de verwachtingen die anderen van je hebben. Tegenwicht kunnen bieden aan wat 'normaal' is.

Dit zijn natuurlijk individuen die het anders doen, maar het is een groeiende trend. Uiteindelijk gaat het er natuurlijk om dat we het concept als land omarmen, zoals in Nieuw Zeeland gebeurt. Dat vraagt om visie vanuit de politiek en de bereidheid om iets van onze individuele welvaart in te leveren voor het geheel. Je weet vooraf wat je opgeeft, maar je weet niet of je er uiteindelijk ook gelukkiger van wordt. Zijn we daartoe bereid? Wat denk jij?

'IK RUN EEN AFGELEEFD SARDIENENBLIK'

Interview van Jurgen Van Poecke directeur van de Brusselse gevangenissen
door Ann-Sofie Dekeyser, redactrice De Standaard 28/01/2019

Directeur van de Brusselse gevangenissen, het is nooit een benijdenswaardige functie geweest. Jurgen Van Poecke krijgt een storm over zich heen, met windstoten langs alle kanten.

De ochtend na het interview belt Jurgen Van Poecke me op. 'Sorry dat ik stilviel tijdens ons gesprek, ik was erg aangeslagen door het nieuws.' Dat nieuws had hij een halfuur voor het interview te horen gekregen: de openbare aanklager had een jaar cel geëist voor een voormalige directrice van de gevangenis van Vorst. Ze verwees een gedetineerde naar de isoleercel, hoewel hij dat volgens een medisch rapport niet aankon. 'Ik kan inhoudelijk niets zeggen over het proces, maar ik wil wel kwijt dat mijn collega vervolgd wordt voor een beslissing die ze genomen heeft. Als gevangenisdirecteur moet je elke dag kiezen tussen de pest en de cholera. In die zin raakt deze zaak de kern van ons beroep.'

Naast de directrice staan nog 21 cipiers van Vorst terecht voor het onmenselijk behandelen van gedetineerden. Ze zouden ze vernederd, gepest en geslagen hebben en riskeren tot vijf jaar cel. De feiten dateren van 2014-2015, voor Van Poecke aan het hoofd kwam.

Een andere rechtszaak, deze maand, nam het detentiebeleid van Vorst en Sint-Gillis onder de loep. De Brusselse rechter veroordeelde de Belgische staat wegens de overbevolking in beide gevangenissen. Dit vonnis legt dwangsommen op als de situatie niet binnen de zes maanden opgelost is: 1.000 euro per dag per gedetineerde te veel. Na het eerste jaar verdubbelt het bedrag, het jaar daarop nog eens.

Van Poecke staat aan het hoofd van de gevangenissen van Vorst, Sint-Gillis en Berkendael. Met gemiddeld 850 gedetineerden voor de 549 beschikbare plaatsen, heeft de gevangenis van Sint-Gillis maar liefst 55% overbevolking.

'Het klopt dat de detentie in Brussel menselijker moet. Deze gevangenis is hopeloos verouderd. Het beantwoordt niet meer aan hoe wij vandaag over strafuitvoering denken en bovendien is het een sardienenblik. Volgens dit vonnis moeten hier 300 gedetineerden weg. Maar ik zou niet weten hoe. Als ik morgen 300 gedetineerden elders moet parkeren, creëer ik overbevolking in andere gevangenissen. En chaos.'

Hoe zit het met het sanitair?

'In Sint-Gillis hebben de cellen in vijf van de zes vleugels een eigen lavabo en toilet. Maar er is geen apart badkamertje, voor het toilet staat alleen een scherm. In de cellen waarin twee gevangenen zitten, is er dus geen privacy. In Vorst is er geen overbevolking meer maar in de vleugels A en B is er geen stromend water in de cellen. Een emmer doet er dienst als toilet.'

De problemen slepen al decennia aan.

'De nieuwe gevangenis van Haren had in 2016 moeten opengaan, maar ze zal niet voor 2022 klaar zijn. Ik wil er wel op wijzen dat we de laatste jaren al serieuze stappen hebben gezet. Vandaag zitten er in Brussel niet langer drie gedetineerden in één cel. Ik heb de grondslapers afgeschaft in Vorst. Een deel van de gedetineerden is naar de forensische psychiatrische eenheden overgebracht en een groep gedetineerden zonder verblijfsvergunning is naar hun land van herkomst teruggestuurd.'

Wat zou er veranderen, zonder die overbevolking?

'Zonder overbevolking zouden er meer mogelijkheden voor opleiding, samenleven, psychosociale begeleiding en recreatie zijn. Als ik tien cursussen organiseer, waar telkens tien gedetineerden naartoe kunnen, dan zijn er honderd die een vorming volgen. Op een bevolking van 850 is dat een druppel op een hete plaat. Nu kan ik mijn gedetineerden twee keer per week laten douchen. Zonder overbevolking zou dat makkelijk drie à vier keer zijn. Onze verouderde installaties moeten boven hun niveau draaien. Onze keukens moeten eten maken voor 850 mensen, maar is daar niet voor uitgerust. Hetzelfde geldt voor de verwarmingsinstallaties en de elektriciteit. Men verwacht van ons dat we racen als een Porsche, maar we zijn maar een Deux-chevaux-tje.'

Wordt u niet moedeloos?

'In mijn job zijn er veel dingen waar je moedeloos van kunt worden, als je dat zou willen.

Ik volg grotendeels de stelling dat een gevangenis op zich achterhaald is. Wij bestaan maar omdat de samenleving er geen alternatief voor vindt. Wij bestaan bij gebrek aan beter. Het is de plicht van de samenleving om werkbare, innovatieve en creatieve alternatieven voor strafuitvoering uit te werken.'

Ik doe deze job nog altijd graag, maar je wordt geconfronteerd met ongelooflijk veel miserie, dat is hard. Bovendien lijkt er bijna elke dag wel iemand ontevreden over ons werk, ook dat kan hard zijn. Wat houdt me hier? De wil en de drive om het systeem te verbeteren en vooruit te helpen.'

Wat is het belangrijkste doel van een gevangenisstraf?

'Een veilige en humane strafuitvoering en herintegratie zijn de belangrijkste doelen van een gevangenisstraf.

Het is een illusie om te denken dat een gevangenis mensen beter maakt. Naïef. We doen ons uiterste best om mensen te re-integreren. Maar detentie veroorzaakt ook schade. Elk jaar worden 4500 mensen van straat geplukt, uit hun netwerk gehaald en naar hier gebracht. We nemen hun werk af, ze zijn hun gezin en vrienden kwijt, we plukken ze uit hun sociale realiteit en sluiten ze op in een hok van 10 vierkante meter. Dat zijn 4500 menselijke crisissen. De re-integrerende kracht van het systeem is beperkt.'